

...IZ POGOVORA ŽIRIJE

Strokovna žirija 52. srečanja najmlajših filmskih ustvarjalcev v sestavi Eka Vogeltnik (likovnica, scenaristka, režiserka in docentka za ustvarjalno delo z lutkami na FSD), Mako Sajko (režiser, Badjurov nagrajenec in prejemnik nagrade Prešernovega sklada) in Amir Muratović (scenarist, režiser in montažer) se je sestala 1. oktobra 2016 v Ljubljani in si ogledala 41 filmov, ki jih je izmed prispelih 78 izbral Matija Milčinski. V nadaljevanju je povzetek pogovora strokovne žirije.

- Amir: Po ogledu vseh filmov smo pred nalogo, izbrati najboljše in podati splošni vtis o letošnjem izboru filmov. Moje prvo razmišljanje je usmerjeno v to, ali so mladi filmski ustvarjalci odprli kakšno novo temo, nov pristop v ustvarjalnosti. Bojim se, da ne. Zdi se mi, da ne prepoznajo problemov sodobnega sveta, še manj pa čutijo potrebo, da bi svoja opažanja posredovali skozi filmsko formo. Ni se jih dotaknil izbruh terorizma, begunske zgodbe, naraščajoča revščina, prav tako ne izpostavljajo svojih osebnih stisk. Tu in tam se omeni alkoholizem in nasilje v družini, težave novincev pri vključevanju v družbo, kaj več pa ne. Doslej se je vsako leto pojavil vsaj kakšen samostojen avtor, ki je čutil potrebo po filmskem izražanju zunaj šolskih okvirov. Letos ni bilo niti enega takšnega filma. Prepričan sem, da nastaja veliko kratkih filmskih domislic, ki pa ne pridejo na ta festival. Vprašati se moramo, zakaj?
- Eka: V primerjavi s prejšnjimi leti so filmi precej izenačeni. Avtorji, ki so nas prejšnja leta presenečali in smo lahko spremljali njihovo delo, so odrasli, novih pa ni. Večina letošnjih filmov je igranih, večina ustvarjalcev je najstnikov in preveč tem se nekritično spogleduje z detektivskimi televizijskimi nadaljevankami in resničnostnimi šovi.
- Amir: V glavnem smo gledali filme z različnih delavnic, ki so postale prave male industrije otroških filmov. Delo v teh delavnicah je usmerjeno k projektnemu delu na filmu, ki bo dokončan v nekaj dneh. Mentorji že na začetku otrokom sugerirajo postopke in modele pripovedovanja, zato nastajajo vse bolj stereotipne in prežvečene zgodbe. K delu v delavnicah pritegnejo filmske profesionalce, ki – tudi če sami nimajo tega namena - vsiljujejo svojo estetiko in pozabljajo, da je smisel otroškega filma v igri. Najbolj očitno se to vidi pri filmih, ki so nastali na filmskem taboru v Novi Gorici. Predlagam, da se najprej posvetimo njim.
- Mako: **Sounds** je edini eksperiment z zvokom...
- Eka: Trije fantje se ukvarjajo z različnimi stvarmi, ki jih predstavijo le z značilnimi zvoki: šah igrajo brez figur, le njihovo udarjanje ob leseno šahovnico slišimo, pa jedo hrano, ki je ni, slišimo le žvenketanje pribora in njihovo žvečenje itd. V tem filmu je zvok tisti iz katerega izhaja slika in ga dopolnjuje. Končni zvočni in slikovni obrat pa pripomore k zavedanju pomena zvoka v filmu. V mnogih filmih je zvok le mašilo, ali pa prizore spremlja izrazno dodelana popevka, ki je močnejša od vizualizacije prizora.
- Amir: Film **Sounds** je močan v ideji in jasno in dobro izpeljan, a prepričan sem, da ni izšel iz mladostniškega sveta. Tu je prilika, da se začnemo pogovarjati o tem, kaj je pravzaprav otroški film. V tem primeru gre za medijsko in finančno močno podprto delavnico s številnimi profesionalnimi mentorji, ki očitno preveč usmerjajo otroško delo. Res je, da s tem otroci spoznajo zakonitosti filmskega pripovedovanja, ne razvijejo pa dovolj svoje lastne ustvarjalnosti. Mislita, da je otroška roka zmontirala ta film in ga opremila z zvočnimi efekti iz ameriške knjižnice zvokov?

- Mako: Tega si jaz ne bi upal trditi. Ne glede na to, kdo si je ta eksperiment izmislil, je zelo zanimiv in originalen.
- Eka: Težko je soditi, če nismo bili zraven. Opazila pa sem, da so v primerjavi z ostalimi mlajšimi avtorji avtorji Sounds-a starejši in verjetno tudi bolj izkušeni. Morda so ravno njihova zrela najstniška leta (16 in 17 let) pripomogla, da so se lotili ustvarjanja na analitični in eksperimentalni način.
- ON Line OFF Life** je duhovit in aktualen film. Kaže skupino najstnikov, ki so tako zatopljeni v svoje pametne telefone, da v kratkih duhovitih skečih reagirajo na resnično dogajanje duhovito neumestno, ker pač ves čas gledajo na zaslone.
- Mako: V tem filmu je eden redkih »štosov« s tistimi zobotrebc!
- Amir: Otroška igrivost je bolj prisotna. Lepo se nizajo motivi, ki opozarjajo na našo zagledanost v zaslone.
- Mako: Film **Roža** je edini, ki poskuša nekaj povedat z detajli . Čim več rož pohodiš, več jih na novo zraste. Zrastejo druge rože, ki te kaznujejo.
- Eka: Motiv je metafora o sponah in svobodi ter izhaja iz Trmuljčice: vidimo pohodniške čevlje, ki teptajo rože. Nato zraste okoli čevljev še več rož, ki čevlje prerastejo. Rože ne blokirajo le čevljev, ampak tudi človeka, ki jih nosi. Ko se sezuje, lahko svobodno odkoraka v svet. To je pravzaprav kombinirano igrano – animirani film, saj s tehniko stop-motion rože venejo pod podplati čevljev in rastejo, ter čevlje prepletejo.
- Amir: Tudi meni je všeč, tako likovno, kot v čistosti sporočila.
- Mako: Špica pri meni pa je **Nova Gorica, za Poljaka novica**. Edini šov, ki so ga naredili in je zelo »luštkan«. Je tudi edini film, zgrajen na ritmu.
- Amir: Verzi so srčkani, ampak do konca kičasti. Vendar bi pri mladini pričakoval več kritičnih poudarkov. Ni kontrasta, ni upora!
- Eka: Od začetka do konca je vpesnjena in ritmično odrepšana PR vizualna predstavitev Nove Gorice. Nastopajoči res niso bili kritični, so me pa presenetili, ker so vso reč zelo zavzeto odplesali in odpeli. Ni bilo nobenega privatiziranja in zadreg. To se zgodi le, če so mladi zelo pri projektu, da je res njihov. Zelo so se potrudili.
- Mako: Komisiji ne ugaja nekritično imitiranje kriminalk, resničnostnih šovov, grozljivk in drugih komercialnih žanrskih vzorcev.
- Eka: ...razen, seveda, če znajo parodirati te vzorce!
- Mako: Je pa seveda to najtežje - narediti dobro parodijo.
- Eka: **Jaz sem kriv** – tema, s katero se je v različnih oblikah srečal verjetno vsak šolar. Kako ogoljufati profesorja za oceno. V prikazanem primeru med pisanjem šolske naloge učenci zamenjajo v šoli narejeno nalogo z že prej narejeno. Začetek je bil prepričljiv, ne vem pa, ali so delali odrasli, ali otroci. Vsekakor prikazuje preveč pravoverno stališče odraslih in ne otrok.
- Mako: V filmu se prepozna pedagoške vsebine, je pa prepričljivo narejen. Poudarki pa so preveč vidni.
- Amir: Jaz vidim probleme drugje, zgodba sama ni napačna, je pa seveda spet narejena preveč literarno, moti predvsem pogost notranji monolog, ki je nepotreben. Premalo je filmske govorice, saj so detajli, ki bi lahko zamenjali gostobesednost, redki. Bojim se, da je tu precej krivde na strani

mentorjev, ki tega niso prepoznali. Učitelj mora s svojim vedenjem pokazati, da je odkril prevaro, ne pa, da jo z besedami komentira.

Mako: V bistvu je film **Carla se vrača** eden redkih filmov, v katerem nastopa žival in je solidno narejen.

Eka: Ostal mi je v spominu tek psice Carle skozi gozd. Tema je že velikokrat uporabljena: odrasli ne marajo psa, ki dela škodo in ga napodijo. Otroci ga imajo radi in gredo za njim. Ko se zgodi nesreča, pes ponesrečenemu otroku pomaga in si s tem zopet povrne naklonjenost odraslih.

Amir: Spet gre za pretiravanje s filmskimi učinki, premočno igro, predvsem v uvodni sekvenci doma. Prizori v gozdu pa so lepo narejeni, morda malce predolgi. Ta film se mi zdi veliko bolj avtentičen od drugih Krških filmov, ki so večinoma preveč spolirani, recimo **Ljubosumje plesa**. Očitno je, da so lokacije predlagali mentorji, pri filmu **Skriti talent** je res preočitna režija, ki poskuša povzemanje estetiko resničnosti šovov.

Mako: Tu so elementi iz kriminalnih zgodb, ki niso življenjski pri naših mladostnikih. Od tega jih je potrebno odvrniti.

Eka: To res nima neposredne zveze z njihovim življenjem, so pa najstniki glavni konzumenti teh TV oddaj. Ustvarjalno iskanje lastnih filmskih vsebin je ena od možnosti, da se zavedo kaj je neposredno življenje, ki ga živijo in medijsko popularizirana neresničnost komercialnih žanrskih vzorcev.

Amir: Najdlje v zavedanju tega gre pravzaprav v **The Black Comedy**, kjer je – ugibam – čutiti, da so imeli mentorji manjšo vlogo pri sestavljanju zgodbe.

Mako: Film **Laž** o ukradenem prstanu je sicer moralka, a je vreden omembe. Film **Od RTM do WTF** poziva k direktni komunikaciji med mladimi, »bi hodila z mano«... in tako naprej. Pri **Rešiteljci** pa ni popolnoma jasen potek dogajanja. Karakterizacija likov bi lahko bila boljša.

Amir: Jaz bi pohvalil filme iz Leskovca, ker imajo prave otroške teme. Ponekod so filmsko izpeljani nekoliko nerodno, a so pristni.

Eka: Tudi igra je prepričljiva.

Mako: Zmeraj pozdravljamo to, če otroci sami delajo.

Amir: Film **Ne bodi tak kot drugi** je filmsko naivno narejen, ima pa zelo lepo in nekonvencionalno sporočilo. Fanta v soseski kregajo, ker zvoni z zvoncem na kolesu, vendar s tem išče prijateljico, ki je slepa.

Mako: **Nočni tat**, je filmsko tehnično skrbno narejen.

Eka: Dogaja se v dijaškem domu, kjer nekdo krade čokolado. Dve dekleti mu nastavita sendvič z nuttelo in čokolado, pod katero sta posuli poper in čili. Tat se izda, ko ugrizne v pekoči čokoladni sendvič! Mislim, da te rešitve niso od nikoder prekopirali.

Amir: Tudi meni se zdi to zelo otroška zgodba in tudi simpatično je izpeljana.

Mako: Sporočilo je nekoliko nenavadno pri filmu **Izgubljeni rokopis** – kako je avtor lahko uspešen, če izgubi rokopis. Skrbno realizirano.

Eka: Opazila sem, da se igrani prizori prepletajo z dokumentarnimi prizori narave, ki definira kraj dogajanja- recimo detajli golobov, ki se zbirajo ob klopci v parku. V glavnem pa je razplet vreden Dickensa: srečen konec je v uspehu in bogastvu!

- Amir: Imata prav. Vendar se meni zdi zgodba preveč za lase privlečena: da bi bila dva lista papirja cel roman? In Matilda, ki pride kot naročena z neba, da bi prepoznala »najbolj slavnega evropskega založnika«?!. Pogosto tem filmom iz Trsta, ki nastajajo z veliko zavzetostjo, kakšen majhen detajl pokvari filmsko iluzijo: recimo to, da otroci precej nerodno igrajo odrasle.
- Mako: **Nore babe** je eden redkih filmov, ki ima efekten konec, ko fanta razkrijeta, da sta geja!
- Eka: Potem imamo nekaj filmov, ki so nastali pri predmetu Multimedija na OŠ Bežigrad. Film z mamino zapestnico je zanimiv, ker ni pedagoškega konca - dekle ohrani najdeno zapestnico.
- Amir: Nenavaden je film **Zombi apokalipsa**, vseč mi je lesena palica, ki predstavlja puško v prvem planu, pa igra igralcev, zgodbe pa nismo razumeli.
- Eka: To je ena otroška fantovska fantazija, ki pa je razumljiva le protagonistom. Večinoma se tako ali tako vse dogaja v njihovih glavah. **Sanje na morju** je grafično zanimivo narejen, kot bi bil strip. Pogrešam pa bolj duhovit zaključek.
- Amir: Je sodobno kadriran, vzorna je uporaba filmskega jezika, zanimivo tehnično obdelan.
- Eka: Tudi film **Deja vu** je lepo narejen, nima sicer veze z logiko, nisem razumela avtorice, ampak so lepi kadri, kot žive slike.
- Amir: Ima nekaj lepih detajlov, se strinjam. To se mi zdi tak tipičen najstniški video spot!
- Eka: **Sarcastic add** je parodija na reklamo. Predstavijo plastičen zamašek na vrsto neumnih in klišejskih načinov. Če so to res delali otroci, so si morali ogledati nekaj reklam, jih analizirati in si priti na jasno glede njihovih zavajajočih sporočil. Ne vem pa, koliko so bili zraven odrasli.
- Amir: Všeč mi je, da so izbrali najbolj običajen plastični zamašek, da bi razgalili marketinško industrijo.
- Eka: Opazila sem, da smo gledali predvsem najstniške filme, edini pri katerem so sodelovali tudi mlajši otroci, je skupinska animacija **Direndaj**. To je stop-motion animacija otrok, ki so si izmišljevali razne like. Ostale filme so delali najstniki, ki imajo drugačne cilje kot otroci do 11 leta. Z njimi se pri filmu nihče ne ukvarja, kar je škoda, ker so zelo ustvarjalni in domiselni. Ne podlegajo še stereotipom, vsaj jaz sem se od njih največ naučila. Otroci do 11 let imajo več likovnega pouka zato obvladajo raznorazne likovne tehnike, ki se lahko nadgradijo z animacijo. Lahko je to plastelinska animacija, izrezanke, lego kocke, mozaične tehnike itd.
- Amir: Predvsem predstavlja Direndaj lepo skupinsko delo, kjer se udeleženci pod vodstvom mentorja naučijo moči stopmotion animacije. Film lepo teče tudi zato, ker je sestavljen iz več kratkih epizod. Po drugi strani pa smo gledali en kup izjemno kratkih animacij, ki zaradi nekajsekundne ideje niso dosegle učinka. Namesto, da isti avtor naredi tri ali štiri preveč preproste skeče, bi štiri animacijske slike lahko združil v isto zgodbo. Dovolj je, da jih povezuje isti junak, ali koncept, ali že sama likovnost.
- Mako: Žirijo zelo veseli kadar se z animacijami eksperimentira, saj so eksperimenti v glavnem uspešni. Med kratkimi animiranimi filmi je **Podmornica**, edini film, ki ima poanto, in to dobro poanto.
- Eka: Podmornica je eden redkih duhovitih filmov.
- Mako: **Static** pa je edini eksperiment ki se izraža le grafično.
- Amir: Tudi jaz bi pohvalil film Static, ki je sicer enostaven, zelo pod mentorjevim vplivom, a eden redkih eksperimentov, ki jih srečamo pri naših festivalih.

- Mako: **Po polžje** je edina dobra animacija. Dobra je scenografija, likovno je zelo čisto.
- Eka: Likovno je najboljši od vseh animiranih filmov letos. Ima tudi končno poanto, čeprav se je ne da razumeti tako hitro, kot poanto Podmornice. Žal nisem zasledila starosti otrok, vendar se mi zdi, da bi lahko bili mlajši od 11 let.
- Amir: Precej netipično kadrirano za otroški animirani film, posrečena zgodba, tudi meni je ta film všeč.
- Eka: **Kruh** ima pa lepo poanto na koncu.
- Amir: Ideja je lepa, morda malo nerodno animirano. Tudi konec z zemljevidom Afrike mi je všeč.
- Mako: **Nesrečni polet** se mi zdi sicer malo predolg, je pa dobra animacija, mogoče najboljša, kar smo jih videli.
- Eka: Mene je motila neenotnost ozadij. Najprej je fotografija, potem pa narisano ozadje.
- Amir: Meni je všeč prav ta uporaba fotografije za ozadje na začetku. Drugi del filma pa se dogaja v svetovih, ki jih ne poznamo, zato je lahko bolj domišljjsko narisano.
- Eka: Če bi sodeloval kak likovni pedagog, bi si res lahko dali duška. Tako pa so neznani svetovi bolj znano in po otročje narisani.
- Mako: **Divja pustolovščina na morju**, redko videna animacija, uspešna izrezanka.
- Amir: Res je, kar nekaj truda je vložena v to otroško animacijo, da nas sicer enostavna zgodba prepriča.
- Eka: Klasična gusarska zgodba o zakladu, je mlade ustvarjalce priklenila da so jo kljub kompleksnosti povedali do konca.
- Amir: Število filmov, ki smo jim vsi trije člani žirije dali svoj glas sploh ni majhno. V resnici pa moramo reči, da je letošnji nabor otroških filmov zelo povprečen.
- Mako: Ne bi rekel povprečen, temveč da ne presega standardov.
- Eka: Se mi zdi, da so se včasih z animacijo ukvarjali likovni pedagogi, zato je bilo animiranih filmov več in so bili raznovrstnejši. Zdaj se z filmom ukvarjajo pedagogi za multimedijo in so rešitve bolj multimedijske.
- Amir: Animacija je garanje, zato bi morali vsak element zgodbe dobro premisliti, a take primere redko vidimo. Prav animacija, čeprav je je manj kot smo bili navajeni, pa tudi letos dviguje povprečje. Zdi se, da so se igrani filmi ujeli v neko rutino. Da ne govorimo o tem, da med izbranimi ni skoraj nobenega dokumentarnega filma.
- Eka: Večina filmov je igranih, ker je lažje narediti igrani film kot dokumentarni ali animirani film. Povabiš igralce pred kamero in delajo, kar jim naročiš. Pri dokumentarnem filmu pa slediš dogajanju, ga raziskuješ in odkrivaš in to je zahtevnejše.
- Amir: Čeprav dokumentarni film v svetu doživlja prepoved, očitno ta način razmišljanja še ni prišel do mladih. A ravno v dokumentarcu je moč filma, da spreminja svet.
- Mako: Moja splošna ocena: komisija, ki je pregledala filme priporoča ustvarjalcem, avtorjem, scenaristom in režiserjem, da ne pozabijo na ritem v filmih in na zaključno duhovito poanto. Za nas je ritem: gibanje pred kamero, gibanje kamere in montaža. Ker vse to naredi film. Otroški film je kratek in ne potrebuje prave dramaturgije, potrebuje pa poanto!